Ч. 247 (10.924) Львів, суботи 6. листопада 1926. Poczlowa opłata kapiacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. Конто почт. щадн. 143.322. Адреса для телеграмів „Діло", Львів. Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голандії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Соймова сесія зачнеться 13. ц. м.

Отворить її президент Мосціцький. — ППС. про нарушення конституції урядом. — Резигнація марш. Ратая? — Не буде амнестії для політичних.

Варшава, 4. листопада 1926.

Тому, що всі справи, звязані з отворенням сойму й сенату поладнано, президент Мосціцький рішився отворити сойм і сенат особисто в дні 13. листопада ц. р., в 2-ій год. пополудні, на замку.

Посли, які поприїздили до Варшави в надії, що в найближчих днях збереться сойм, порозїздилися до своїх виборчих округів. Тому тепер у соймі повний спокій.

Вчора радила парляментарна комісія ППС., яка ухвалила отсю резолюцію: „Парляментарна комісія ППС. стверджує, що уряд наслідком нескликання соймової сесії в жовтні і непредложення на тій сесії бюджету допустився нарушення конституції, бо не дав можности соймові зачати працю над бюджетом і над справами, звязаними з господарським життям держави". Подібне внесення ухвалив уже вчора ЗЛН., на такому самому становищі стоїть і Пяст.

В політичних колах упевняють, що марш. Ратай на одному з найближчих соймових засідань зголосить свою резигнацію зі становища маршалка. Причини тої постанови марш. Ратай представить перед соймовою палатою. Видно, що вже йому забагато тої ролі, яку він мусить грати, стоячи по середині між соймом і урядом. В близьких до уряду кругах упевняють, що всякі почини уряду були і є спрямовані проти цілого сойму, а не проти особи його маршалка. Тому ці круги відраджують Ратаєві подавати свою резигнацію.

Поголоски про недалеку амнестію для політичних вязнів за дрібні провини і проступки, як зачувати, не відповідають дійсности. Амнестії такої нема в проєкті. В урядових кругах є тільки намір звільнити цілий ряд політичних вязнів зпоміж „меншостей" шляхом індивідуального помилування.

Personalia.

Тут появилися чутки про такі зміни на становищах „малопольських" воєводів: у Тернополі, на місце воєв. Завістовського, мав би стати воєводою варшавський віцевоєвода Корчак; до Станиславова мав би прийти на воєводу б. львівський адвокат д-р Виростек (соц.-дем.), що живе тепер у Варшаві; краківський воєвода Даровський лишається на свойому становищі.

Ген. Мальчевський перенісся на власне бажання в стан спочинку, ставувши перед відповідною військовою комісією.

В справі нападу на посла Здзеховського покінчено вже слідство з тим, що воно не дало ніякого позитивного висліду.

Арештування в звязи з атентатом на Мусолінія.

Париж, 4. листопада 1926.

Вчора арештували тут комуніста Пасарда. Він іще 22. жовтня говорив приятелям, що Мусолінія вбють у Больонії 31. жовтня. Той факт і найдена поліцією відозва доказували би, що атентат на Мусолінія не був індивідуальним учинком Замбонія, але вислідом змови. Всетаки, як повідомляють із Больонії, виконавцем останнього атентату на Мусолінія, здається, був Замбоні. Ствердили, що револьвер, з котрого атентатчик стріляв до Мусолінія, належав до брата Замбонія.

Провідники антифашистів капітулюють!

Рим, 4. листопада 1926.

У Ферарі появилися плякати, підписані найбільше знаними соціялістичними провідниками, такого змісту: „Нині після нового атентату на Мусолінія почуваємося до обовязку заявити перед цілою суспільністю, що покидаємо низькі ідеї, бо ми дійшли до переконання, що поширювання їх приносить шкоду батьківщині і веде до злочинних учинків". Підписані під тою заявою є під строгою контролею фашистів, щоби справдити, чи не ходить тут про підступ. Часописи підкреслюють додатнє враження, яке викликала повища заява.

Буча італійських фашистів в Америці.

Льондон, 4. листопада 1926.

Гурток 15 італійських фашистів заатакував у Ню Йорку італійські протифашистівські редакції, щоби пімститися за атентат на Мусолінія. Редакторів щоденника „Нуово Мондо" приневолили зрезигнувати зі становища, потім в инших редакціях повибивали шиби, побили службу і знищили два лінотипи.

Роковини побіди в Італії.

Рим, 4. листопада 1926.

Нині в цілій Італії святкували роковини побіди. В Римі в церкві Санта Марія делі Анджелі відправлено святочне жалібне богослуження в присутности кн. Удіне як представника короля і членів уряду з прем. Мусолінієм на чолі. Товпа фашистів маніфестувала на площі Кольонна в честь Мусолінія. Мусоліні зявився на бальконі та зазначив, що теперішній мент не надається до промов. Закінчив словами: Завтра рано матимете факти, на які чекаєте.

Зірвання німецько - французьких переговорів!

Льондон 4. листопада 1926.

„Дейли Телеграф" повідомляє, що німецько - французькі переговори в дійсности вже зірвані. Одначе на бажання нім. амбасадора фон Геша Бріян приобіцяв удавати, що переговори тривають дальше. Тому Бріян матиме ще кілька конференцій з фон Гешом. Тутешні часописи як причини зірвання переговорів подзють: успіх стабілізаційної фінансової політики Пуанкаре, відмову Америки в справі залізничих облігацій, відкинення Німеччиною оконечного жадання погодитися з нім.-польськими границями, відкинення Німеччиною резигнації злучитися з Австрією.

Змова в Катальонії.

Париж, 4. листопада 1926.

Оноді переведено масові арештування у невеличкому французькому містечку Перпіняи на еспанському кордоні. Арештування ці є в звязи зі змовою італійських і еспанських анархістів проти істнуючого режіму в Італії й Еспанії. Змовники, як виходить із слідства, хотіли використати самостійницький рух у Катальонії й цю провінцію вибрали собі за місце вибуху революції. Завдяки відшифруванню листа поліції вдалося арештувати в перпінянських готелях 400 переодягнених за туристів еспанських, італійських і англійських анархістів. Ревідують усі поїзди, що йдуть із Франції до Еспанії. Кермував змовою анархіст Карольон, що мав великі знакомости в Парижі і відтам, мабуть, діставав підмоги. До катальонської змови належало богато італійських емігрантів, які заключили з Еспанцями умову для заатакування обох диктатур: еспанської й італійської та усунення Мусолінія. Арештовано 28 Італійців. Зі сконфіскованих досі документів виходить, що на 4. листопада визначений був вибух повстання в Катальонії. Повстанці мали заняти зал. двірець і телеграфічний уряд. На чолі їх стояв бувш. член еспанського парляменту Масія. Йому вдалося втекти.

Вибори в Злуч. Державах.

Льондон, 4. листопада 1926.

При виборах до палати репрезентантів і сенату демократи здобули, що правда, кілька мандатів (у палаті репр. 13, в сенаті 6), але републиканці є в більшости в обох законодатних установах. Вибори причинилися до вдержання впливу републиканців і през. Куліджа. Одначе Кулідж не виступить як респ. кандидат при виборах нового президента.

Ліквідація англ. страйку!

Льондон, 4. листопада 1926.

Міродатні кола запевняють, що вик. комітет шахтярів предложить на завтрішньому засіданні делегатів шахтярів конкретні пропозиції. В поглядах шахтярських кол зайшла зміна: вони готові до порозуміння.

Кольбан у Варшаві.

Варшава, 4. листопада 1926.

В звязку з приїздом до Польщі Еріка Кольбана, шефа секції для справ національних меншостей при Лізі Націй, відбудеться 5. ц. м. засідання комісії фахівців для справ східних воєвідств і національних „меншостей."

Біржа.

Гроші.

Доляри в готівці таксували 8·99—9·01. Банк Польський платив за доляри 8·96, за чеки на Ню Йорк 9·00.

Збіжжа.

Тенденція легко зниżкова. Пшениця красава двірська 46·75—47·75, пшениця красава селянська 44·25—45·25, жито галицьке 35·00—36·00, ячмінь галицький броварний 32·75—34·75, ячмінь галицький до перемелювання 30·00—31·00, ячмінь пастівний 28·00—29·00, овес галицький 29·75—30·50, бараболі промислові 6·75—7·25.

„Так видно мусить бути..."

Встати чи сидіти? — Фатальні вигляди сесії. — Несвіжий дух з Несвіжа. — Одностайний фронт опозиції. — Фанатики.

Варшава, 3. листопада 1926.

„Чого це ви даремне голову розбиваєте собі?" — казав недавно один визначний польський політик у гуртку тутешніх публіцистів, що турботливо проаналізовували нинішні відносини у Польщі. „Адже ви повинні врешті зрозуміти — продовжував він — що найбільш досвідчений журналіст, чи всякий инший „фаховець від політики" не має тут нічого до роботи. Тут треба психіятра, бо лише психіятр міг би поставити правильну діягнозу: яка це недуга запанувала довкола нас і самих нас уже мабуть заразила..."

Остання історія зі „вставанням" чи „сидженням" сойму живо нагадує ці слова і стверджує, що нема у них жадної злоби, а лише гірка правда. Справді: найдіть у всесвітній історії подібний випадок, щоби серед таких напружених і запальних відносин, які нині істнують у Польщі, уряд створював новий гострий конфлікт поміж виконавчою та законодатною владою в площині: мають посли стояти чи сидіти? Тоді, коли здавалось би, що вся формалістика мусить піти в кут і зробити місце діловій праці, тоді, коли здавалось би, що до влади прийшли ненависники формалістики і поклонники ділової праці — виходить, що справи церемоніяльної формалістики можуть довести навіть до видавання надзвичайних розпоряджень голови держави (про відложення сесії) та до нехтування приписів конституції (бюджетна сесія сойму мусить зібратися протягом жовтня). Який глузд було висувати з боку уряду домагання до послів, щодо якого було згори відомо, що воно зустріне гострий спротив? Кажуть: бажання маршалка Пілсудського вживати всіх засобів, які йшлиб по шляху зміцнювання виконавчої влади та закріплювання за нею престіжу, якого досіль сойм вперто їй відмовляв. Престіж престіжем, а проте джерело останнього конфлікту поміж польським урядом і соймом деинде. Воно криється у тому психольогічному підкладі, який завжди в усіх політичних справах, на далеку мету обрахованих, є рішаючим: у взаїмному недовірю, у взаїмній нехоти, яка істнує поміж нинішнім позапарляментарним премієром та парляментарною палатою. Усі польські посли по азбуці (за виїмком комуністів і „енпеховців", а також Жидів і мабуть Німців), себто всі ті, що стоять на грунті польської державности, заявляють однодушно, що для них є ясним обовязок чемности повстати з крісел при появі найвищого державного достойника, яким є президент републики. Але вставати з місць при появі на соймовій трибуні позасоймового премієра, який ще навіть не має формальної апробати сойму і якому сойм у першому таки засіданні може добрим своїм правом відмовити довіря?! Для такої чемности потрібна вже її певна симпатія; коли ж замісць неї є лише страх, то й потреба виявлювати свою чемність стає проблематичною...

над два мільйони долярів на допомогу жидівській кольонізації і на инші філянтропійні цілі, то наша найповажніша установа в Америці не висилає тепер річно до краю навіть 10.000 долярів... Це безперечно доказ малого почуття національної свідомости, доказ нерозуміння нашого важкого положення, доказ, що американська українська еміграція чимраз більше відчужується від Рідного Краю, не хоче розуміти його потреб і змагань, замикаючись і зживаючись чимраз тісніше з тим специфічно американським світом, що не знає нічого й нічого поза своїми еґоїстично-утилітарними інтересами. Сумно!

Пресова боротьба.

З кількох чисел американської „Свободи", що до нас наспіли (таке щастя буває у нас рідко, бо цензура забирає собі „на памятку" цілі посилки американських українських газет!), виходить, що пресова війна між „Свободою" й „Америкою", про що писав недавно в „Ділі" наш кореспондент з Америки, ведеться безперервно і з неменшою завзятістю дальше. Чи ця горяча дискусія доведе до чогось путнього, позволимо собі сумніватися. Навпаки — думаємо, що з неї вийде тільки шкода для самої нашої еміграції в Злучених Державах, яка розібється на ріжні ґурти ще й у релігійних справах. Коли висококультурні народи (Німці!) змагають здавна до якнайбільшого злагіднення релігійно-віроісповідних терть між Німцями протестантами й католиками, уважаючи зовсім слушно цей віроісповідний поділ німецького народу найбільшим нещастям німецької історії, — то що на це маємо казати ми, нація культурно відстала, з невиробленим, примітивним способом думання?

З окрема в Америці, де наша еміграція у великій більшости рекрутується з Галичини й Закарпаття, отже є під віроісповідним оглядом більш-менш одноціла, греко-католицька, — започаткована отсе боротьба може мати фатальні наслідки для її будучности. Розбиту й національно малосвідому нашу еміґрантську масу, що буде вести війну з собою ще й на віроісповідному полі, тим легше і тим скорше буде перетравити і стопити в чужинецькому морю. З того боку релігійна одноцільність нашого народу в Америці може бути поважною тамою для денаціоналізації, що грозить йому з усіх сторін. А що цю пресову боротьбу використовують ріжні непокликані люди для своїх чисто особистих цілей, це видно і з тих голосів читачів, що їх містить „Свобода", хоч вона проти того застерігається.

Зрештою є вже й видимі наслідки цієї пресової кампанії. Ось з „голосу читача" Осипа Білогана з Перт Амбою („Свобода" ч. 223) довідуємося, що „за короткий час уже вісім церков наших (очевидно — греко-католицьких! — Ред.) стратилось на все, а кільканацять на дорозі до страчення"... Ось „реальні успіхи" тієї непочитальної кампанії двох найповажніших українських пресових органів за океаном!

Чи здають собі справу з того, які небезпеки криє в собі для української справи дальша боротьба між „Свободою" й „Америкою", наші провідники в Америці? Чи не відчувають тої катастрофи, що нависла над ними? Справді крайня пора опамятатися всім! — повторимо за нашим філядельфійським кореспондентом.

Акт „доброї волі".

Справа українського університету і бельетристика міністерства освіти.

Інтерпеляція Українського Клюбу в справі українського університету з грудня 1924 (себ-то звиш двох літ!) вкінці діждалася ласкавої відповіди міністерства освіти. Подаємо ту відповідь в цілости, в дословному перекладі, поки що здержуючись від усяких коментарів і заміток. Нехай міністерська відповідь нині говорить сама про себе:

Міністерство Віроісповідань і Освіти.
Варшава, дня 31. серпня 1926.

Ч. II. През. 99/25.

Інтерпеляція Послів Українського Клюбу в справі українського університету.

До Пана Маршалка Сойму
Річипосполитої Польської
в Варшаві.

Відповідаючи на інтерпеляцію послів Українського Клюбу в справі українського Університету при письмі з дня 16. грудня 1924 р. ч. 2444, I., маю честь пересилати слідуючі вияснення:

Попередники на становищі теперішнього Міністра Віроісповідань і Освіти приступили вже в кілька місяців після оголошення закону з дня 26. вересня 1922 р. про воєвідську самоуправу до зреалізування 24 артикулу того закону, що заповідав утворення руського університету. Вислідом тієї акції був захпробований тодішнім політичним комітетом Ради Міністрів в червні 1923 р. проєкт ерекційного закону про університет з чотирма виділами та осідком у Варшаві.

Одначе той проєкт мусів уряд повезати з причин від нього незалежних. Причинилося до того головно категорично опозиційне становище руських сфер, які — оминаючи всяку дорогу порозуміння, не лише не хотіли приступити до обговорювання з урядом університетського проєкту, але — вибравши дорогу самочинного (в потемнице) ділання, утворили т. зв. тайний університет у Львові, плянуючи здобути з часом „легалізацію" цієї установи і створити з неї державний університет у Львові.

У звязку з утворенням руського університету в Празі (ческім), а також у звязку з проголошенням бойкоту польських університетів руською академічною молодю, квестія існування тієї таємної організації унеможливлювала здійснення урядової програми.

Самозрозуміле, що в таких умовинах усяка щира і льояльна акція уряду без аналогічного відгомону з руської сторони була утруднена. Ніякий уряд не міг би зрештою згодитися на леґалізацію законспірованої і ворожої протидержавним духом установи.

Не зважаючи на те, не занехано дальших спроб для підшукування шляху до порозуміння. Уряд, кермуючися тією напрямною (вимусила) засадою, що університетську справу як і всі шкільні справи слід вирішувати на ґрунті виключно освітніх і культурних потреб, намагався шукати порозуміння передовсім з видатними руськими вченими і запевнити собі їхню співучасть в організаційній роботі. В тісному звязку з цею засадою аполітичности рішено, що тимчасовим осідком руського університету стане те місто, яке зможе запевнити спокійну та успішну наукову працю, при можливости повного користування з наукових установ і заведень, що вже істнують, отже Краків. Те університетське місто, з богатими науковими заведеннями надається на тимчасовий осідок установи, що має дати початок руському університетові, тим більше що при нинішніх фінансових і господарських умовинах держава не могла би абсолютно здобутися на утворення **повного** й окремого руського університету з власними науковими заведеннями. Тут треба додати, що ні названий закон, ні ніякий инший акт, що правно обовязує Польщу, цілковито не пересуджує справи осідку для руського університету. Отже в тому напрямі в постанові про тимчасовий початковий осідок університету в Кракові не можна добачувати недостачі законної підстави.

Дня 4. вересня 1924 р. відбулася в президії Ради міністрів конференція при співучасти двох визначних професорів руської народности, д-ра Кирила Студинського і д-ра Романа Смаль-Стоцького. Ця конференція мала на меті уконституування організаційної комісії для університету з руською викладовою мовою з тимчасовим осідком у Кракові. Мала вона бути тілом співпрацюючим з міністерством віроісповідань і освіти, а в її склад мало входити кількох професорів з польських університетів, а також у рівному числі руські вчені, що мають ступінь професорів університету.

Названі учасники конференції Русини обіцяли подати в короткому часі кандидатів на членів комісії зпоміж своїх товаришів руської народности.

Одначе покликання руських учених улягло довшій проволоці з причин, яких слід шукати поза сферою ділання міністра віроісповідань і освіти та взагалі уряду. Міністер Віроісп. і Освіти робив тимчасом дальші приготування до реалізації устійненої програми, отже постарався про вставлення до бюджету міністерства віроісп. і освіти на 1925 рік значнішої суми на вступні організаційні видатки, а далі винайшов **льокаль** у Кракові в цілі тимчасового приміщення університету. Цей льокаль винанятий від 1. січня минулого року, а чинш покривається з державних фондів.

Одержавши щойно в листопаді 1925 р. за посередництвом проф. Кирила Студинського список кандидатів на руських членів організаційної комісії в особах д-рів Колесси, Дністрянського, Рудницького, Студинського, Ґерчановського і Свєнціцького, міністер віроісповідань і освіти покликав названих панів безпроволочно до участи в тій комісії, скликуючи рівночасно перше пленарне засідання комісії на день 4. січня 1925 р.

Як відомо, названі панове на засідання не прибули і тим самим унеможливили приняття якихнебудь дальших постанов у лоні комісії. З уваги на те урядові не остає нічого иншого, як — заявляючи про свою готовість підняти дальші кроки, чекати аж руські вчені, покликані до участи в комісії, рішаться на започаткування дальшої спільної праці в організації.

Міністер: в з. **Ґайчак.**

На гостинних виступах.

Між варшавським „уенерівством" і вшехпольсько-„кресовим" можновладством.

Є деякі люде, що мають величаві інстинкти в напрямі... самозбереження, в напрямі видвигання себе на перший плян, хоробливого важничання і витворювання довкола себе „ореолу", немов то вони є вісю важних дій, немов то їх рука спочиває на кермі важних подій. До таких особливих людей належить і д-р **Роман Смаль-Стоцький**, контрактовий професор варшавського університету, б. радник посольства УНР. в Берліні, автор самочинно-дипльоматичної заяви „руських учених", спільник Ст. Ґрабського в справі „Studium Ruthenum" і по. і пр.

Слава д-ра Р. Стоцького почала широко лунати у нас у звязку з його „нотою" до керманича польської „національної" політики Ст. Ґрабського. Але час, найліпший лікар, загоїв і ту рану, завдану д-ром Стоцьким гідности українського народу. Рівнобіжно з тим, як та „рана чести" заживала, меркла й „слава" та „популярність" д-ра Стоцького. Але від чого „інстинкт незмірушости"? В боротьбі з найбільшим ворогом слави, — забуттям, д-р Р. Стоцький зявився на днях у Львові, щоби зі сторінок „Слова Польского", органу Ст. Ґрабського, побоpотися із забуттям, видвигнути себе на ширшу арену. Ago, — ergo sum! (чи cogito, не беремося судити!). І під цим кутом він ділиться своїми „цінними" поглядами з читачами польського шовіністично-канібалістичного органу.

Коли у д-ра Р. Стоцького зявився представник „симпатичного" органу канібалістичної тенденції і запросив узяв йому зясувати „ruski pogląd" на низку актуальних справ з обсягу польсько-української проблеми, наш „дипльомат" відмовився, обіцюючи приїхати за місяць і тоді з охотою дати „вивід". Тепер він відмовився, а інстинкт боротьби із забуттям переважає і він покищо „вужче" зясовує свої погляди. На запит, чи приїхав „погодити напружені польсько-руські відносини у звязку з убивством Собінського", — відповідає, що ні. Він — мовляв збірає матеріяли до справи, звязаної з убивством от. Петлюри. Але зараз таки, нитка по нитці, розсновує свої погляди. Теперішній час уважає безнадійним для справи українського університету, бо уряд занятий сойміовою сесією, а опісля прийде виборча горячка, яка відсуне університетську справу. Про неї прийдеться говорити аж по виборах.

Алеж Українці домагаються не тільки університету, але й політехніки (господарської академії), як свідчить стаття „Діла" — зжахнувся „слово-польський" інтерпелянт.

Справа мається так — відповідає д-р Р. Стоцький: осередок руської політики перед війною обертався біля ствердження істнування руської народности (справді? — Ред.). Сьогодні є вже за Збручем маємо будь-що-будь українську республику. Хіба знаєте, які почування я маю для неї (як же ні! й нього не взяти співробітник органу Ст. Ґрабського? — Ред.); і мене теж ограблено там з одягу (ось що найважніше!), а його тепер хтось инший ходить. Але фактом є, що така республика запав за кордоном істнує. З тим слід було б рахуватися. Знаємо, які гроші може сипати Берлін і Харків подумайте! — Ред.). В Берліні в цьому році засновано в університеті досьвіно вісім руських катедр; в Чехії теж успішно розвиваються руські високі школи. А в Польщі ніхто не може забувати, „що одначе істнує тих кілька міліонів (видно, докладнішої цифри п. професор не знає) горожан-Русинів. Чому руські високі школи не мають бути для них відкриті в межах Польщі, але за кордоном? Правда, що лінший горобець в жмені, ніж йде про два або всі університетські факультети. Але — як кажу, — наскільки перед війною можна було вдоволитися навіть половиною горобця, то сьогодні з огляду на змінені відносини — не можемо..."

Розуміється, „слово-польський" інтерльокутор дійшов на убивство кур. Собінського, на що одержав відповідь д-ра Р. Стоцького, що з тим вчинком ніхто не солідаризується. Це він твердить на основі розмов з найвизначнішими представниками всіх українських партій.

На запит, чи це діло тайних організацій, д-р Ст. відповідає, що тайні організації не репрезентують українського громадянства.

„Не треба обманювати себе, але вільно теж твердити, що тих, які признають Польщу, бажають її розвитку — є в руських рядах знаменита ?!) більшість. Процес на сході не є ще скінчений. Він мусить довести до повного знаціоналізування сходу. Чинником, що найвизначніше репрезентує ту ідею, є Польща (чи не був тоді припадково хворий „наш" дипльомат? — Ред.), і ми всі, що змагаємо до тієї ідеї, віримо, що лише в сильній Польщі лежить наша будучина. Признають це навіть ті, що кожного дня мають що иншого в голові і в пері для світа, а що иншого говорять в чотири очі між собою. На всякий випадок політика неґації не доведе до ніяких вислідів і з тим треба рахуватися.

Чи полемізувати з погоєбовцем варшавського договору? Хіба зайва витрата часу? Коли ми зупинилися на „принагідній" розмові д-ра Стоцького зі „слово польським" інтервюером, то не тому, немов би ми привязували якусь вагу, до слів варшавського „дипльомата", а тому, що хотіли ми вказати, як то деякі реалісти вміють спекулювати щоби не пропасти в нетрях забуття.

Д-р Р. Стоцький приїхав до Львова за пакою уенерівських паперів, які були вислані іззa кордону до Калiша „до архіву", а яка то пака зайшла до Калуша і там її захопив ген. Скорський. Але цю свою поїздку за пакою відложив зручний „дипльомат" на час побуту у Львові п. Кольбана, референта меншостевих справ у Союзі Націй, щоби pro foro externo виглядало, що це „зїзд дипльоматів". Колиж до того додати ще „принагідну" розмову зі „слово-польським" інтервюером, то слава залунає широко, бо у звязку з приїздом д-ра Ст. зродять я ріжні поголоски, підозріння, комбінації... А це свідчитиме, що д-р Ст. щось ділає, творить, кидається, конферує і т. и. Ця „слава" на якийсь час збереже його перед забуттям. А це голо не його завдання. Quod erat demonstrandum.

По широкому світі.

Заговір проти диктатури в Еспанії. На домагання поліції комінальної поліції арештовано в місцевости Перпіньян, що межує з Еспанією, 38 Еспанців та Італійців, що хотіли перейти границю і започаткувати повстання проти Диреткторії. При арештованих найдено богато муніції, револьверів і припасів поживи на кілька днів. Арештовані боронилися тим, що вони туристи, але всі познаки вказують на те, що діло тут у широко розгалуженім заговорі проти диктатури в Еспанії. В останній хвилі арештовано у звязку з тою аферою ще около 400 заговірників, у тому числі й багато Англійців, з яких двох мало при собі бомби.

Французько-італійське „братання". Французький амбасадор бе

ство дало українському народові здорову [illegible] інтелігенцію.

Щоб цьому перешкодити, хотіли Поляки 1717 р. ввести в українськім духовенстві целібат і так ступнево заступати українське духовенство польським. Це викликало в українському духовенстві й народі великий спротив і той плян Польщі не здійснився. Але Рим з Польщею не зупинився при тому і в пізнішому часі в порозумінні з Віднем і Римом Поляки з"єформували монаший чин св. Василія, хоч проти того протестувало духовенство й український нарід, передали його в руки Єзуїтів, котрі за часів давньої Польщі змогли златинізувати й спольщити українських боярів, та нанести українській православній церкві тяжкі удари.

Року 1891 на Синоді у Львові потверджений був старий звичай полишати богословам свободу вибору женитьби або целібату, як і вибір в епископи священика нежонатого або вдівця. Але Рим при помочі польського кардинала Ледоховського цю постанову сфальшував в той спосіб, що відносно до жонатих священиків висловлено свого рода пониження і цим вказано новим духовним кандидатам на целібат, а на епископа дозволено вибирати тільки целебса, а ніяким чином вдівця. Цим створено такий стан, що на епископів можуть прийти тільки вихованці єзуїтських чинів. Тепер у ново-воскресшій Польщі накинено целібат у станиславівській і перемиській дієцезіях. Проти цього безправного насильства, яке противиться канонам грецької церкви і безчисленним декретам римських пап, двигнувся весь нарід разом з духовенством, підносячи до Риму енергійні протести, але все без успіху. Року 1925 на знак протесту опустили богослови всіх років духовні семинарії в Станиславові і в Перемишлі, тай вся українська суспільність протестувала, одначе Рим мовчить. Діється так, що тепер при помочі Польщі накинені епископи спровола реформують і латинізують українську церкву.

Старе українське духовенство зачало боротьбу проти того насильства й шле протести в світ. Нині ще не знати який буде успіх того, але на всякий випадок лишаються історичні документи, як Рим заховує свої зобовязання, дані в своїм часі східній церкві. Українська інтелігенція, як і духовенство, не надіються богато по своїх меморіялах, висиланих до Риму, бо нова Польща сильно впливає на Рим, а знову римська олігархія впливає на українських епископів єзуїтського типу, щоби сяк чи так ввести целібат у греко-католицькій церкві. Чи це буде добре для самої Польщі і Риму, покаже час. Якщо взяти під увагу, що політичні обставини для Польщі не є найліпші, то легко можна прийти до висновку, що це для Польщі і для Риму може взяти найфатальніший оборот.

Що найгірше, Польща в своїй ненависти до православної церкви тепер заглянула понад 300 православних церков (храмів) і приказала збурити монументальний архитектурний твір, катедральну церкву у Варшаві. Того навіть Турки не робили.

Сербська церква повинна би стати в обороні української православної церкви й не дозволити, щоб у 20. ст. траплялися такі інквізиторські діла. Ми не домагаємося нічого більше, як тільки, щоби Рим шанував привілеї і права української церкви, які їй колись дав. А тепер в добі свободи нехай розвивається і вірує кожний нарід, як хоче і може. Того вимагає і право.

Як бачимо, то новаторства наших епископів найшли сильний відгомін серед сербського православного духовенства. А сталося це якраз у хвилі, коли Рим присвячує спеціяльну увагу ідеї пропаганди і поширення унії, намагаючися в цій справі в першу чергу вплинути на розбиту російсько-православну церкву, чого доказом між иншим свято першого Нікейського Собору в Римі, часто відбувані уніоністичні конгреси та праця гр.-кат. бельгійських монахів, звернена на унійну діяльність серед Українців і Росіян. Невиключене, що ця акція з уваги на кризу, яку переживає російсько-православна церква, моглаб числити на значні успіхи.

Цей пропагандистичний натиск відчувають Росіяни, що у великій кількости перебувають в Сербії на еміграції. Бажаючи протиставитися римській акції, вони з успіхом використовують несвоєчасну і шкідливу роботу униятських епископів в Станиславові і Перемишлі, підкреслюють руйництво латинського духовенства на українських землях, вказують на латинізацію і польонізацію православних Українців, Білорусинів і Росіян, остерігаючи тим способом своїх одновірців перед „вдадливою унією". Очевидно, важко допускати, щоби наші „новатори" і „реформатори" на владичих престолах вповні здавали собі справу зі своїх почин[і]в. Бо колиб так було, то ледві чи малиб вони були, як передові католики — а неї своїми „реформами" робити таку медвежу прислугу католицькій ідеї. А що та прислуга є справді медвежою, свідчить голос сербського церковного журналу.

ХТО не має ще дуже цікавої книжки
СПОГАДИ Е. ЧИКАЛЕНКА
III. час и тільки 8 зол. без пересилки. Замовляти можна у всіх українських книгарнях у Львові і в Адміністрації „Діла", Ринок ч. 10.

Село і місто.

В справі наступу українського села на чужинецьке місто.

I.

Значіння міста. — Відплив сільського населення до міста. — Чехи й Ірляндці. — Міські харітативні установи допомоги селу.

На нашій землі серед суцільного українського населення виросли мов острови на морі не наші, а чужі нам духом і змістом міста. І не українське море, а ці острівці надають або бодай намагаються надати нашій землі свою печать. Цеї правди не можна заперечити: не села, а міста надають обличча країні. В містах зосереджується культурне життя, освітні установи, економічні придбання, наука, школи, торговля, промисл. Там також суцільно живе рухливий і зорганізований робітничий, промисловий і купецький елемент. Чужинець, що приїде до краю, пізнає нарід не на основі села, а з вигляду міста видає осуд про країну і її населення. А і в нашій визвольній війні не село, а місто перемогло...

З того висновки і накази для нас на ближчу і дальшу мету: наступ села на місто.

Наше село вже тепер перелюднене. Його соціяльні й економічні відносини змінилися і ускладнились. Хлібороб біднїє і пролетаризується. Поділ землі йде безупинно. Господарства колишніх попанщизняних хліборобів, що сиділи ще на „цілих грунтах", сьогодні в їхніх нащадків поділені на карлові одно або півморгові господарства. З року на рік прибуває таких господарств, що в них лиш грядка землі, по хатах сидить вже не одна, а по дві сімї, а й ці множаться так, що беззмельних і „халупників" усе більшає. Внаслідок кольонізації і парцеляції двірських обшарів площа їх загосподарування зменшилася. Нашому малоземельному хліборобові відібрано і той варстат праці, який він находив по дворах. Стає він безрадний і безпомічний, в безвихідному положенні. В передвоєнних часах цей процес пауперизації села відбувався повільніше, а надмір населення находив свій відплив в еміграції за море або сезоновій еміграції в Німеччину. Сьогодні внаслідок обмеження іміграції до Америки та збільшення витрат на дорогу до Канади (треба продати бодай морг на дорогу) і внаслідок запертої заробкової еміграції до Прус, нарід на селі мов риба в саку бється і душиться. Якийже з того вихід?

Природний відплив надміру перелюдненого села — міста. Такий соціяльний процес відбувається не лиш у нас, а в цілій культурній частині світа, в Німеччині, Франції, Англії, Америці. Села вилюднюються, міста заповнюються. Цього переселення села до міста ніхто і ніщо не спинить. Воно і на нашій землі дає раз-у-раз новий приплив українського елементу містові. З простого рахунку повиненби виходити щораз більший зріст і нові придбання в містах під національним оглядом. А тимчасом дійсність перечить тому. Ми бачимо поки-що такий вислід: українська іміграція до міста дає дуже незначний приріст або лиш вирівнює ті втрати, які поносимо в наслідок тання українського елементу і зливання з чужим. Де шукати причини і які висновки на майбутнє? Ось ми за мало берегли, за мало уваги звертали на цей переселенчий рух і ним зовсім не опікувалися.. Треба його бодай тепер взяти під особлившу увагу, взяти в свої руки, заопікуватися та повести пляново і доцільно. Остаточний вислід певний.

Зразком нехай будуть нам Чехи й Ірляндці. В чеськім краю ще перед 80 літами було богато гірше, як у нас. Столиця краю і міста німецькі. Національна свідомість завмерла. Чеська, дуже тоді вже зіпсута, мова захована лиш під сільською стріхою. Видавалось, що ніщо вже не здержить загибелі народу. А сьогодні престольний город, наскрізь чеська Прага, — це гордощі чеського народу, а чеський край і держава під оглядом національних та культурних надбань і економічного розвитку — зразок для инших народів і держав. В Ірляндії ще перед 60 роками вся земля була в руках англійських лендльордів. Ірляндський народ це лиш бідний люд, сільський пролетаріят. Міста і всі культурні надбання в руках завойовників і кольоністів Англійців. Мова батьків вимерла. Розговірна бесіда виключно англійська, а лиш незначні сліди давньої кельтійсько-ірійської мови заховані в найдальше висунених в море півостровах. А сьогодні? Самостійна держава і народ з відгребаною, відродженою мовою, рідною культурою, зі своїми містами, власним соймом і військом. Село перемогло і здобуло місто...

І український народ на цій дорозі. На очах відроджується, росте, кріпшає. Від Сяну поза Кавказ.

Правда, його бажання, змагання і пориви ще не здійснилися. Своєї мети ще не осягнув. Український народ ще не розвинув усіх своїх талантів і всіх засобів духа. Щойно тоді, як заволодіє всіма ділянками культурного життя і як зросте чисельно і в силі по містах, дійде на рідній землі до своїх повних прав, стане господарем у своїй хаті і займе в сімї народів своє почесне місце.

Ми не маємо своїх міст. Треба повести на ці чужі острівці плянований наступ українського моря. Затяжна це боротьба, та кінець її певний.

Село зі свойого боку зробить своє. Цей невичерпаний резервоар українського людського матеріялу безупинно заливає і буде заливати місто. Одначе цей матеріял не сміє пропадати для нації, не сміє топитися в чужім елементі.

Цьому має зарадити і назустріч піти місто, а саме та свідома і патріотична частина народу, що осіла в містах. Має подбати і підготовити все, що потрібне, на нагодження і зріст народнього елементу в мурах своїх міст. Акцію треба повести систематично і доцільно. Вона вимагає організації, одноцільної і систематичної та опертої на тривалих основах.

Обсяг ділання я організації був би такий: В кождім місті чи містечку требаб покликати окрему установу чи комітет опіки і допомоги наплиловому сільському населенню в порозумінні з місцевим духовенством (парохом). Утворена у Львові головна установа допомоги сільському населенню взяла би провід у свої руки і надавала би цій акції загальний напрям. В даному разі цю справу могло би взяти в свої руки котресь з матірних товариств у Львові, або „Просвіта" зі своїми філіями, або „Рідна Школа" зі своїми кружками. Безумовно ця центральна установа ввійшла би в звязок з духовними властями всіх трьох дієцезій, які без сумніву не відмовляться від чинної співучасти та видадуть до підчиненого духовенства відповідні поучення і вказівки. Цеж акція не лиш національна, а по своїй суті також релігійно-моральна, харітативного характеру. Бо має на меті опіку над сільським, шукаючим хліба в місті, пролетаріятом, що не сміє бути втрачений ні для церкви, ні для народу. (На цьому християнсько-харітативному полі мають вже духовні чинники свої заслуги та окремі установи, як Товариство слуг у Львові, Товариство св. Івана Милостивого при станиславівській катедрі і и.). По довершеній організації в краю душпастирі всіх сільських парохій, по думці виданих своїми духовними властями розпорядків, поучилиби своїх парохіян, опісля рікрічно пригадуючи про істнування в містах установ допомоги, де переселенці до міст мають зголоситися, зареєструватися, шукати та найти опіку. Та на цьому не кінчилась би харітативна акція. Требаб окремо подумати про матеріяльну і виховну сторону сільського населення, осілого в міст[і]. Для слуг і зарібників міська установа (комітет), це готове бюро слуг і роботи, яке заспокоювало би подачу і запотребування праці Це і притулок чи захист, який не так то важко устроїти для бездомних слуг і зарібників, при чинній участи місцевих церковних братств. Це і школа для неграмотних при помочі місцевого кружка Рідної Школи...

Українці за океаном.

Засідання Виконавчого Комітету „Обєднання".

Згідно з арт. 18 статуту „Обєднання" і на підставі ухвали екзекутиви з дня 30. вересня відбудеться в льокалі Українських Горожан при Норт Френклин Ст. ч. 849 у Філядельфії в дні 27. жовтня ц. р. річне засідання Виконавчого Комітету „Обєднання". На порядку нарад такі справи: 1) Отворення. 1) Звіт екзекутиви. 3) Звіт контрольної комісії. 4) Реферати: а) Українське шкільництво в Америці, б) Реорганізація „Обєднання", в) Український Національний Скарб в Америці. 5) Запити і внесення. Поклик у справі цього засідання підписав заступник предсідателя „Обєднання" п. С. Ядловський і секретар „Обєднання" д-р Лука Мишуга.

З діяльности „Обєднання" у вересні.

У вересні ц. р. мало „Обєднання" 732.68 долярів приходу з жертв на старокраєві ціли. З попереднього місяця лишилося в касі 136.62 дол., отже весь прихід виносив 867.30 дол. Роздінено його так: на політичних вязнів 200 долярів, на памятник Франка 150, на „Рідну Школу" 150, на інвалідів 100, на пикулинський цвинтар 75, на сироти 30, кошти пересилки 9 листів 8.75, оплата почтової скринки 4.00, кошти ведення канцелярії за два місяці 40 дол. Разом розхід за вересень виносить 757.15 Таким чином в касі „Обєднання" було з початком жовтня 109.15 долярів.

З тих цифр бачимо найкраще, як сильно впала жертвенність наших заокеанських земляків на найпекучіші потреби старого краю. Коли зі звідомлення жидівського „Джойнту" виходить, що він за один рік висилав тільки на Україні і в Польщу по-

В понеділок, 8. XI. ц. р.
в Станиславові
КОНЦЕРТ
855 співачки 1-1
Володимири БОЖЕЙКО
Подробиці в афішах.

Таким робом сесія, яка вже давно заповідалася бурливо, збереться під ще густішими хмарами. Можливо, що посольські нерви, подразнені останньою історією „вставання і сидження“, вплинуть на зміну тактики деяких клюбів. Можливо що тепер „бльок 4 ох“ (правиця й „Пяст“ з НПР, без ХН-івських монархістів, про яких буде мова окремо), який прийде на цю сесію під гаслом зміни виборчої ординації, не видержить на позиції „льояльної критики“ і підставлюватиме урядові шпильку за шпилькою: негайний внесок у справі нападу на посла Здзєховського і покликання ad hoc спеціяльної посольсько-слідчої комісії, негайний внесок у справі ген. Мальчевського, у справі адміністраційних „rugów“, реорганізації міністерств і т. д. і т. д. — мій Боже, чи мало є приток для „негайних внесків“, якщо схочеться обдаровувати ними польський уряд ?! Протест ендеції проти нарушення конституції загайкою у скликанні сойму (найшовся оборонець конституції, о іроніє!) є заповіддю дальших подібних колючок. Це ендецько-пястівська кумпанія, — та на лівиці ситуація не краща. Бенкет у Несвежу „nieświeżym“ — кажуть — повіяв духом і збив остаточно з пантелику спантеличену лівицю.

А propos Несвежа виходять мало-помалу на яву тамошні таємні розмови (ясно, що урядового запевнення про виключний „родинний і військовий „характер несвєжського зїзду ніхто не брав і не бере поважно; зїзд мав характер par excellence політичний). Так ось головна мета подорожі маршалка Пілсудського до резиденції Радзівілів, це буцім-то розбиття ендеції шляхом приєднання собі аристократичного великого поміщицтва. Поміщики, мовляв, мають стримати всякі субсидії для ендецької преси, а при найближчих виборах не сміють дати ендекам ані шага; вони, польські магнати, мають стягнути до Польщі зза кордону свої капітали й причинитися до санації скарбу, напр. позичкою на рахунок маєткового (грунтового) податку; за те їм забезпечується активну співпрацю при внутрішньому й закордонному апараті, иншими словами: цілу низку впливових посад (тому залишається на посту познанський воєвода гр. Бнінський, париський амбасадор гр. Хлаповський і льондонський гр. Скірмунт, тому виринають на овиді фігури кн. Сапєги, Радзівіла і хмара инших аристократичних кандидатів на посольські місця у Берліні, Букарешті й де не хочете); дальше, забезпечується поміщицтву похорон земельної реформи... Зафіксування такого своєрідного пакту мало би послідувати на найближчому зїзді „земяньских організацій“ у Варшаві, на якому м. и. створено би нову льояльну для уряду марш. Пілсудського консервативну партію (вкупі з рештками краківських Станчиків); партія ХН перестала би істнувати, а непокірливий п. Стронський вкупі з „Варшавянкою“ мусів би оглянутися за иншими панами; до голосу прийшов би його антагоніст, головний „ідеольог“ монархістичної „кресової“ магнатерії п. Мацкевич із Вильна, який покищо з успіхом поміщує у своюому органі „Слово“ портрети марш. Пілсудського й останнього польського короля Августа Понятовського в одних рямцях під одною короною...

Якщо все воно правда, — а на правду подобає, — то можна уявити собі позицію найвірніших досіль Пілсудському партій: „Строніцтва хлопского“ і „Визволення“, яких екзистенція базована взагалі на гаслах земельної реформи. Ця база брутально видерта їм зпід ніг. Де вони подіються, як їм приплескувати пп. Незабітовським і Мейштовичам, підприємцям їхнього власного похорону?! А ППС? На нарадах Нач. Ради ППС два тижні тому було гаряче, а нині є де-де горячіше; Несвеж, історія це гемоніялу (схарактеризов на пос. Недзялковським у „Роботніку“ як „Відовіско, ктуреме трудно даць назвіско“) і статті „Глосу Правди“ про потребу зміни виборчої системи (з нумерованих ліст на персональні кандидатури) — ці три моменти штовхнули ППС ще дальше до опозиції.

І так, коли пригадати дальший стан на т. зв. кресах і ненарушну царину внутрішньої національної політики, у нинішньому соймі немає вже буквально ані одної партії, на яку цілком певно спірався би уряд марш. Пілсудського, — за винятком „Клюбу Праці“, що з уступленням послів Сміровського і Тугута рахує трьох членів. Нема вже ані одного політика, який йшов би за марш. Пілсудським. Залишилися лише фанатики — і ці безумнівно істнують не лише у редакції „Глосу Правди“, серед кол. легіонерів і „Стшельца“, але й серед нинішніх членів польської законодатної палати.

Якаж їх аргументація? Коли їм перечислювати один парадокс за другим, коли їм говорити про щораз більшу плутанину й хаос — вони знають лише одну відповідь: так видно мусить бути!

Це будь-що будь оригінальний аргумент підтримування політики, якої ніхто не розуміє. А може й справді „так мусить бдти“?! Та до якого часу?!

І. Кедрин.

Між Сходом і Заходом.

II. Українсько-польська полоса боротьби.

Властивою, вічно запальною точкою відносин між европейським Сходом і його західними сусідами є полоса на південь від Віленщини (себ-то від Білоруси! — Ред.). Заселена вона Українцями з осередком у Львові. Все в цьому місті нагадує на боротьбу, що століттями велася між сусідуючими народами. Та й сьогодні на будинках Львова можна бачити сліди боротьби вже з післявоєнної доби. Та заки прийшло до цих кріавих змагань, довший час панував тут можливий мир. Польський народ був роздертий, а що торкається Українців, то вони розмірно досить пізно (?) вернули собі в Галичині свою національну і культурну індивідуальність. Перед війною з повним правом можна було твердити, що — поминаючи населення австрійської области (себ-то Галичини й Буковини. — Ред.), нема українства як окремого народу, себ то народу з власною культурною свідомістю і національною волею. Тепер муситься безсумнівно вказати на найзамітніше звище і наслідки світової війни, а саме на факт, що після розвалу царизму почало зростати загальне національне пробудження українського народу. Автор цих рядків мав нагоду своєчасно в Київі переживати процес громадження й організації сил українського народу. Тому, не входячи в подробиці, уважає себе управненим твердити, що Українці у вислідї свого довголітнього організаційного процесу (якого етапами є Центральна Рада, гетьманщина і доба української радянської республики) сьогодні стали національною індивідуальністю з ясною національною свідомістю і виразною культурною волею.

Того явища і розвитку останніх літ не можна ані заперечити, ані завернути (rückgängig machen). Сьогодні світ має до діла зі 40-міліоновим народом, який почуває себе солідарним, а від становища якого у великій мірі залежить розвязка російської проблеми.

Крім української Галичини, яку Польща обсадила без правної основи і яку приєднано до польської держави, на основі мирного договору в Ризі прилучено до Польщі ще й инші заселені Українцями области, перед війною приналежні до Росії. Чиж диво, коли в наслідок того в польській державі найшлося по польській оцінці яких 4 міліони, а по українській оцінці навіть понад 6 міліонів Українців, які до тогож по більшій части живуть компактною масою. Як уже згадано, Українці вважають, що обсада і прилучення заселених ними територій є безправні, бо їх переведено без вільної вияви народньої волі. Ось тут міститься основа того, чому в боротьбі між Поляками й Українцями так довго не може прийти між ними до порозуміння, чому принципово не є можливі ніякі компроміси. У звязку з цим годиться замітити, що в рижськім трактаті Українці добачують зраду з боку більшовиків, які без повновласти віддали Польщі українські території. Вже це вказує наглядно, як фальшивим і штучним є поширений заінтересованою стороною (себ-то польською пропагандою. — Ред.) погляд, немовто живучі під Польщею Українці є нічим иншим, як більшовицькими кооператорами.

Національні змагання Українців можна зясувати менше-більше так: Зединення всіх груп і частин українського народу в рамках самостійної української держави, яка повинна бути вільна і незалежна від усіх инших великодержав. Є це отже програма, що помітно відріжняється від програми Білорусинів. Та одночасно є теж і свідомість того, що на випадок занадто великих перепон і труднощів для осягнення цеї мети Українці, а головно групи, що живуть поза Галичиною, під умовою зединення всіх частин, що найменше на якийсь час, булиб готові стати частиною якоїсь великої федеративної держави. Та вертаймо до української области під Польщею.

Коли в першій половині минулого року відносини на українській области ставали все більше критичними, а також за кордоном збудився інтерес до небезпечного положення на східних окраїнах Польщі, ліберально настроєні польські кола почали думати про спробу мирного вирішення національної проблеми на Сході. Вони почали натискати на введення нового шкільного закону і на покликання лівого посла Тугута (який той „ліберальний“ шкільний закон зложив в Секретаріяті Ліги Націй) на міністра національностей східних окраїн. Як можна було сподіватися, спроба Тугута довести до мирної полагоди провалилася в дуже короткому часі. По кількох місяцях даремних намагань новий міністр національностей покинув своє становище, і кожний, хто тільки хотів, міг в кулуарах польського парламенту почути, що причиною провалу його місії є саботаж з боку місцевої польської) бюрократії.

Чи радянська унія прийде Українцям з допомогою, чи треба рахуватися з иншим зворотом? Хоча радянська унія в постановах рижського трактату забезпечила собі дуже неприємне для Польщі право інтервенції (згідно з тими постановами зобовязалася Польща перед рад. унією до толерантної поведінки у відношенні до Українців і Білорусинів), то не приходиться думати про спеціяльну акцію Москви в користь української і білоруської меншости. Якраз заключення рижського трактату доказує, що Москва в суті річи не має ніякого інтересу вдаватися в оборону всіх прав Українців, Білорусинів і инших меншостевих груп. Навпаки, деякі познаки вказують, що — не зважаючи на польську меншостеву політику — з причин внутрішніх і господарських Москва думає про тимчасове зближення до свого слявянського сусіда. На всякий випадок, якщо в будуччині прийде до загальної офензиви більшовиків проти зненавиджених західних сусідів, головно Польщі, то аж тоді нинішня польська політика на окраїнах буде вихідною точкою більшовицького наступу.

Але чи в наслідок польського гніту не прийде до стихійного повстання в Галичині і на Волині, про можливість якого постійно говориться у Варшаві? Та і цю можливість поки-що треба заперечити. Бо хто в останніх часах мав нагоду пізнати думки і змагання українських провідників у Польщі, той мусить признати, що вони тепер далеко більше, як давніше, займаються реальними справами, що вони рахуються з відношенням сил і внаслідок того в більшій мірі признають конечність переходово використовувати міжнародні принципи і можливости.

Та тишина, що в теперішньому часі панує на українсько-польській области боротьби, є тільки тишиною перед бурею. Боротьба продовжується, роздратування росте і одного дня у звязку з великими закордонними, світовими подіями наступить вибух, що приведе до війни і проливу крови між сусідніми народами.

Українська церква.

Сербський голос про польську церковну політику і „реформаторські“ почини наших епископів.

Польська державна політика і „реформаторські“ почини наших епископів (станиславівського і перемиського) відбилися сильним відгомоном в Югославії. „Весник“, поважний сербський журнал в Белграді, присвячений церковно-політичним справам (ч. 39 з 10. жовтня ц. р.) помістив передовицю під написом Українська церква“, яку задля її змісту подаємо в дослівному перекладі:

Нашій суспільности мало відоме, як відноситься і як поступає Польща з українським народом і з українською церквою.

В найновіших часах у Польщі, при допомозі Риму, висунено вимогу, щоби в українськім греко-католицькім духовенстві в Східній Галичині ввести целібат і щоб тим способом позбавити його родинного життя. Річ природна, що українські богослови не так легко приймуть целібат, відрікаючись і священства, бо тим способом, як думають, Польща накине українському народові римо-католицьких священиків, щоби його зовсім златинізувати і з часом спольщити.

З історії відомо, що Рим споконвіку змагає до златинізування східної церкви. У звязку з тепер вводженим славянським богослуженням в Дальматії, це явний доказ нетерпимости римської церкви. Вона преюдикувала собі право, що тільки вона сміє поширяти релігійну пропаганду на чужих землях і на шкоду инших церков. Солодкими словами вона проповідує зєдинення східної церкви з Римом; але якщо де прийде до злучення, тоді римська церква поступає ворожо і починає нівелювати всі обряди. Найкращий приклад дає нам унія української греко-католицької церкви з Римом. Коли Україна находилася у вічних війнах з магометанами, безсильна і знемощіла, католицька Польща, яку Україна стільки разів спасала від татарських наїздів, використовуючи в пригожий момент безсилля, стала відбивати українські землі з наміром знищити український нарід. Змагаючи до осягнення своєї мети, найперше вдарила на українську православну церкву, бо знала, що по втраті своєї прадідівської віри нарід з часом втратить і свою національність. Найперше стала накидуватися на українські православні епископства, відбирати православні церкви й церковні добра тай заступати їх римо-католицькими костелами і духовенством. Королівськими указами і иншими драконськими законами нищила вона всі права і привілеї православних християн-Українців, признаючи ті права тільки римо-католикам. З часом українські бояри, задля своїх особистих матеріяльних користей, покинули православну віру й стали Поляками, а їх нащадки є нині найлютішими ворогами української нації.

Половина нинішньої польської шляхти — це українські бояри, яких римо-католицька церква відняла від українського народу, але нарід — селянин остав вірний своїй православній вірі. Римові було ясно, що український нарід не може відпасти від свойого православного обряду. Й тоді одну частину українського народу привів Рим на унію, обіцюючи українській церкві пошанування всіх установ і старих прав східної церкви. Поляки вважали унію помостом для асиміляції українського народу, й стали після того енергічніше переводити уніятів на римо-католицьку віру. Оправдані жалі уніятів, висилані в Рим, оставали без успіху, бож Рим й сам бажав латинізації української церкви. В тому ділі найбільшу ролю сповняли Єзуїти.

Коли в XVIII. ст. богачі й бояри опустили свою віру й свій нарід, український нарід дуже сильно гноблено, а духовенство в ті часи доцільно тримано на низькому рівні інтелігенції й культури. А всежтаки це малоосвічене українське духовен-

дою" а „винуватців" карають 4—10 літньою тяжкою вязницею, себто більшою карою, як звичайних кримінальних злочинців. Один з таких процесів відбудеться 8. падолиста ц. р. перед судом присяжних у Львові. На лаві обвинувачених засяде 11 Гуцулів-Українців і 1 Жид під закидом головної зради. Їх злочин, згідно зі змістом акту обвинувачення в тому, що всі обвинувачені були присутні на тайнім зібранню в Рожнові, котре мала зорганізувати комуністична партія Західної України.

— **Світова хроніка**. Сестрінка папи вийшла в Римі за маркіза; шлюб давав сам папа і виголосив до них промову; у шлюбі взяли участь різні достойники. — Рабідранат Тагоре находиться тепер на Мадярщині в Балятонфіред; там він зупиниться довший час, працюючи над песою, в якій має бути змальований стан післявоєнної европейської кризи. — На французькій території є 800.000 могил німецьких жовнірів. — Одчинено урядово третю гробницю єгипетського короля Тутанкгамена, є там дорогоцінні предмети, яких старинні Єгиптяне вживали підчас похоронів. — Славний престідіґітатор Гудіні, відомий з численних американських кримінальних фільм, переходить тепер операцію в Льондоні. Кажуть, що він зранився підчас одної із своїх улюблених продукцій: розривання ланцюгів. — У Персії почався сильний антисемітський рух; жидівський посол тегеранського парляменту Гайм обвинувачений у змові на життя шаха, вже засуджений на кару смерти, а трьох инших визначних діячів призначені на ту саму кару. — Найбільший рекорд розводових процесів осягнув цими днями Льондон: одного дня льондонські судді розбирали 115 справ і всі поладнали того ж дня; між розведеними є багато осіб з аристократії. — Ню-Иорк, голосуючи над зміною закону про заборону продажі алькоголю віддав мілїон голосів проти заборони, себто тричі більше як ті, що є за вдержанням дотеперішньої заборони. — У Берліні на протязі 3 години демонстрували купці та ремісники проти надмірних податків. Зачинено на цей час 20.000 крамниць. — Бувший австр. архикнязь Фридрих починає процес проти польського уряду за 40.000 гектарів землі сконфіскованих польським урядом. — Університет у Ґласґові вибрав своїм ректором міністра закордонних справ Чемберлена. (Англійські університети вибирають на ректорів когонебудь з визначних людей: діячів чи письменників). Чемберлен сказав інавгураційну промову на тему, на якій розуміється — не як львівський ректор, палеонтольоґ, про проблеми мови та національности! — а про Лігу Націй. — Сестріннок російського царя Миколи II. вел. князь Дмитро Константинович зробив найкращу політичну карієру: оженився з дочкою відомого Американця Амері.

— **З кіна**. „Нуждарі" Віктора Гюго, що йдуть тепер у кіні „Коперник" належать до тих рідких фільм, які передають головну ідею твору, з якого є запозичені, з незвичайною вірністю та силою. Доля каторжника, що переходить незвичайну духову еволюцію від ненависти до всього світа до любови всіх і присвячує своє життя обороні бідних і покривджених, є історією, що зворушує до сліз навіть найбільше байдужих до людських трагедій. „Нуждарі" діждались крім незвичайної слави в світовій літературі ще одного зимкового успіху: кілька літ тому трапилась у Франції справді пригода, яка була вірним повторенням незвичайної пригоди Жана Вальжана. — Слідуючим пунктом програми в кіні „Коперник і „Марусенці" є мистецька фільма на тлі російської революції п. з. „Горіння сердець".

— **Свобода ч. 43.** містить: Перед зіздом. В справі еміграції. Після вбивства кур. Собінського. Як позбутись нужди на селі. З організаційного руху. За поправу долі. Польські справи. В імя ощадности. Великі поминки. Услівне завішення судової кари. Що чувати у світі? Загадочне самовбивство. Новинки. Нові книжки і видання. Дописи з краю.

Памятайте, що всякі збірки на нагробник на могилі І. Франка треба посилати до Центробанку (Львів, Ринок ч. 10. І. пов.) на щадничу книжечку ч. 7910.

Всячина.

Дивна подружа історія. Цими днями розбирали в Льондоні на суді справу одного розводу, який не лишається позаду найкраще видуманих романів. 9 літ тому капітан Герберт Уокфільд познайомився на балю з молодою панночкою Мері Хуфорд, яка полонила його серце своєю красою. Дівчина була сиротою і мешкала у своєї незамужної тітки, яка теж називалась Мері Хуфорд. 24-літня сестрінниця і 42-літня тітка дуже сердечно приймали в своїй хаті молодого офіцира і капітан Уокфільд бував у них майже щоденно. Але військова служба не звертає уваги на закохання молодих сердець. Герберт Уокфільд після кількатижневої знайомости одержав наказ виїхати до Індій. Коли він приїхав до Бомбею, сів за стіл і в листі висловив те, чого не в силі був сказати устно, як багато инших закоханих. Він прохав руки „тої, яка так щиро поставилась до нього". І поклав на листі адресу: Міс Мері Хуфорд, Льондон, вулиця Нюмена, число таке-то. Нічого дивного, що тітка прочитавши адресу, відчинила лист. Дивніще може те, що прочитавши його, рішила, що воно написане до неї. Чи раз молоді люде закохуються в 42-літніх жінках! А наївність 42-літньої панни буває превелика. Отже тітка відповіла негайно, що годиться на подружжя і піч ясна підписалась: Мері Хуфорд. Полагодивши всі домашні справи, чи пак: передавши їх своїй сестрінниці (мабуть і не кажучи їй, до кого їде) виїхала до Індій, де ждав на неї нетерпляче її наречений. Можна уявити собі зачудовання молодого офіцира, який ждав на свою красуню, а побачив її тітку. Одначе „жовнірська честь", чи несміливість тих, що не мають хисту красномовства, є великі, гідні великих жертв. Офіцир, ще й англійський, для якого не має вищого слова як „джентельмен", здушив у собі почування кохання, щоби не вразити жінки, яка їхала такий світ на зустріч своєму щастю і оженився з 42-літньою тіткою, так, немов би вона була його вибраною. Виявилось, що ця 42. літня особа мала найкращі прикмети жінки і він жив з нею прегарно. Коли два роки пізніше вона вмерла від малярії, він сумував за нею з глибини серця, вважаючи, що сама доля прислала йому її в дарунку. За той час він вернувся в Льондон і став полковником. Тут згадав свою першу дійсну любов і віднайшов молоду Мері Хуфорд. Вона була так само гарна як колись і все ще незамужна. Він почав ходити з нею і раз вечером виявив їй свою тайну, яка була тайною великого непорозуміння і одночасно освідчинами. Таким робом він оженився з другою Мері Хуфорд, яка була його першою Мері. І ось з льондонського процесу, що вівся недавно, ми довідались ще нової тайни; ще цікавіщої: вибранниця серця полковника мала найгірші прикмети жінки: була легкосерда, химерна і така марнотратна, що на протязі року знищила весь його масток. Полковник не міг стерпіти вічних сцен і видержавши три роки з нею, розійшовся і домагався розводу. Англійський суд погодився з поглядом полковника на це подружа і дав йому розвід. Прошу не обурюватись, коли почуєте, що хтось прочитавши цю історію, найде в ній один з найкращих доказів на те, що — тайна щасливого подружа є незбагнена.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

Зі спорту.

З нагоди змагань „Sparta" — „Україна".

В неділю, дня 7-го ц. м. в 11-ій годині передполуднем у центрі міста на військовому майдані на Цитаделі змірить свої сили наша мистецька дружина „Україна" з А-клясовою польською львівською дружиною „Sparta".

Проти себе стають два рівнорядні члени, один „Україна" член Українського Спорт Союзу, другий „Sparta", член польського Союзу. Як відомо, дотепер не вільно було польським і жидівським дружинам, членам польського Союзу змагатися з українськими дружинами без окремого дозволу їхнього Союзу, що зрештою не легко було добути. Отже лишалося „Україні" змагатись з українськими дружинами слабшими від себе. Хоча від слабшого противника не можна богато навчитись, „Україна" від минулого року, коли програла з „Hasmonea-ою" (1:4), зробила великий поступ слідний у недавнім висліді зі стрийським клюбом „Pogoń", кандидатом до львівської А-кляси 6:4 в користь „України". Ці треті з черги, після війни, змагання з членом польського Союзу викажуть, чи „Україні" стануть між передовими львівськими клюбами. На ці змагання „Україна" посилає своїх найкращих грачів, які дають деяку запоруку, що перемогу над стрийською „Pogoń-ою" не перечеркнуть поганим вислідом зі „Spart-ою". Маємо надію, що українська публика заповнить грище на Цитаделі так численно, як торік грище „Hasmonei" і підбадьорить тим самим наших грачів до перемоги.

Богун — Сокіл IV.

В неділю, дня 7. листопада ц. р., в год. 2·30 попол. відбудуться на площі „Сокола-Батька" (біля стрийської рогачки) товариські змагання в копаному мячі між дружинами „Богун" (Левандівка) і „Сокіл IV." (Львів-Личаків). Вступ за добровільними датками. — Хто цікавиться рідним спортом, не пожалує провести дві години на вільному воздусі, маючи до того ще й гарну розривку.

Оповістки.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:
Пятниця 5.XI. Самбір.
Субота 6.XI. Старий Самбір.
Неділя 7.XI. Старий Самбір. 719 25-?

ТІЛЬКИ 1·50 ЗОЛ. КОШТУЄ КНИЖКА **„Шевченко й Княжна Репніна"**
Замовляти в Адміністрації „Діла", Ринок 10, II. пов. або в українських Книгарнях у Львові. 1—3

Заходом філії Краєвого Товариства Опіки над молодю і Охороною дітей улаштовується повторення відчиту Вп. п. проф. д-ра Кирила Студинського п. з. Враження з ювилейних днів проф. Грушевського. — Відчит відбудеться в неділю дня 7. листопада ц. р. Початок о годині 6-ій вечером. Саля буде подана в слідуючім числі. 1—1

Мистецька Виставка Карла Костирка в Стрию відкрита від 1.—15. листопада ц. р. 841 3—3

Українське Технічне Товариство подає до відома своїм членам, що тижневі товариські сходини переложені з середи на суботу і будуть відбуватися кождої суботи о год. 16-тій в льокалі Т-ва Ринок ч. 10/II. — ВИДІЛ. 1—2

„Вертеп Наших Днів", лялькова ґротеска на 3 дії Галактіона Чіпки і Леле виставлена буде в салі Лисенка у Львові, в неділю, дня 7. листопада ц. р. в годині 6·30 вечером з приводу І-го Краєвого Зізду режісерів і делегатів аматорських гуртків. Режісери і делегати аматорських гуртків, як також усі цікаві матимуть нагоду познайомитися з цим дуже інтересним родом театрального мистецтва. 861 1—1

Тов. „Філ'я Союза Українок" в Яворові складає отсим щиру подяку Вп. Д-р Михайлові Фільцові, адвокатові в Яворові за безінтересовні правні заступства на користь висше згаданого товариства. — ВИДІЛ. 856 1—1

Ширші сходини членів Союза Українок відбудуться в суботу 6. листопада ц. р. о год. 6 вечером. На дневнім порядку реферат п. Ірени Макух-Павликовської на тему: „Завдання жінки в кооперації". Проситься о численну участь членів і гостей. 859 1—1

Культурне життя Радянської України. Під тим заголовком виголосить виклад від товариства українських робітників „Робітнича Громада" у Львові проф. д-р І. Свєнціцький, в якому поділиться своїми враженнями з побуту на Радянській Україні. Виклад відбудеться у великій салі Народнього Дому в неділю дня 7. листопада в 12 год. в полудне.

Українці Кракова і Краківського Воєвідства! В неділю, дня 7. листопада 1926 р. відбудуться Загальні Збори Кружка „Рідної Школи" У. П. Т. в Кракові в домівці філії „Просвіти" при вул. Баштовій ч. 7 (в подвірю) о год. 6·30 вечером. На збори приїде з рефератом відпоручник Головної Управи „Рідної Школи" зі Львова. Проситься о як найчисленнішу участь. 860 1—1

Українське Технічне Товариство подає до відома, що буде мати спроможність примістити певну скількість молодих і старших інжинірів ріжних спеціяльностей. Кваліфікації і вимоги просимо слати на адресу Товариства: Львів, Ринок ч. 10. — ВИДІЛ. 1—1

Дрібні оголошення.

КАНДИДАТ нотаріяльний з правом субституції пошукує посади. Зголошення до адміністрації під „Нотар". 858 1—3

СУКНІ на дансінґі, продам дешево Мілковського 7, двері 3 від 4—6. 857 1—1

Календарики „РУСАЛКА" на 1927 р. вже печатаються і вскорі увійдуть в продажу. Замовлення приймає А. Окпиш, Львів, Кадецька 4. 851 2—3

МІД патока, густий, частий, лічничий, десеровий з власної найбільшої галицької пасіки висилає за посліплатою 5 кг. 16 зол., 10 кг. 30 зол., 20 кг. 59 зол. враз з бляшанкою оплатно. Евген Білинський Збараж. 527 8—10

60 СОТ. коштує одна ложечка до чорної кави з хінського срібла у Мандля вул. Коперника 14. Проти кіна Коперник. 681 7—?

РУТИНОВАНИЙ, солідний концініент прийме негайно заняття. Зголошення: Канцелярія Д-ра Балтарович, Золочів. 850 2—2

НЕГАЙНО потрібний концініент з правом субституції на провінцію. Д-р Левицій, Ринок 43. Львів. 862 1—2

Оголошення.

За оголошення Редакція не відповідає.

Фортепян Bösendorfera
магоньовий з англ. механікою 7⅟, оклад майже новий — оказійно продасть 860 1-2
„Монюшко" — вул. Зіморовича 10.

Лікарсько-дентистичне Заведення
д-ра Симона Раппапорта Якова Насса
Львів, вул. Сикстуська 17/II.
Пльомбування й виймання зубів без болю. Штучні зуби в каучуку і золоті на американську систему. Пацієнтів з провінції полагоджується в найкоротшому часі. П. Т. урядовцям і студентам значна знижка. 852 Полекші в сплатах. 2—5

Вже можна набути з циклю історичних повістей
БОГДАНА ЛЕПКОГО
п. з. „МАЗЕПА"
отсі прегарні повісти:
Мотря т. I. зол. 9·90
Мотря т. II. зол. 9·90
Не вбивай! зол. 9·90
Небувала досі поява в українській літературі! Незвичайно цікаве та легке оповідання не має собі рівного в повістях цього роду. Численні дуже похвальні голоси критики. — Головний склад в **Книгарні Наук. Т-ва ім. Шевченка** Львів, Ринок ч. 10. 830 5-6

Годинник бюрковий
артистично виконаний з прецизійним верком з 3-літною ґарантією
зол. 15·—
Замовлення з провінції полагоджується відворотно. — За невідповідний товар зворот грошей. 826 2-2
ҐУТЕРМАН Сикстуська 14.

Прошу прочитати!
ROK ZAŁ. 1890.
Всяке ризико виключене! Прошу тільки віднестися з повним довірям до фірми і товари без боязни замовляти, бо фірма обовязується звернути гроші або заміняти товари до 14 днів, на случай якби інструмент не відповідав вимаганням П. Т. Відборців. 827 2-2
Адольф Боденштайн
найбільший, найстарший і найдешевший, фабричний склад музичних інструментів
Львів, вул. Бляхарів 37. — Тел. 38—36.

Дбайте про своє здоровля
„Швайцарське Гірке Зілля" (з маркою Когут) вживається при **недугах жолудка, кишок, обструкції і жовчевих камінях.**
Швайцарське гірке Зілля є природним лагідним прочищуючим средством, та уладнює функції органів травлення, ділає проти надмірного товстіння і побуджує апетит. Продають аптеки по зол. 1·50 за коробку. Рес. Мін. Публ. Здор. ч. 400 Ляб. Хем. Фарм.: **А. Ґонсецкі і Син в Варшаві, Лешно 41.** Висилаємо найменше 2 коробки по одержанню зол. 4·30 з присилкою. 728 в) 6—24

Найбільш упертий біль голови

усувають оригінальні порошки з „когутиком". 728 в) 21—?

Віддам заступство
на всю Польщу на средство проти курения (винахід XX. століття) тому, хто буде в можности перебрати цей товар за готівку. 846 2—4
Chem. Techn. a Kosmet. Labor. E. Dorošević, Bratislava, Skuteibo č. 6. Č. S. R.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.

сказ запротестував проти подій, які склалися в Тріполісі і Бенгазі, де товпа намагалася на силу вдертися до французького консуляту, щоби застромити італійський прапор біля французького. Державний підсекретар в італ. мін. закорд. справ висловив жаль і приобіцяв покарати строго винуватих.

Перемога Лейбур Парті. Англійська робітнича партія здобула при громадських виборах, що відбулися перед кількома днями (поновлювано третину мандатів), поважну кількість нових місць у радах ріжних міст. З обчислень виходить, що консерватисти здобули 338, стратили 70 мандатів; ліберали здобули 163, стратили 49 місць; робітнича партія здобула 400, отже зискала 147 мандатів. У кількох містах робітнича партія здобула більшість місць. Найбільші успіхи має робітнича партія в промислових округах на півночі. Консерватисти приписують перемогу Лейбур Парті тій обставині, що гроші, посилані на допомогу страйкарям-вуглекопам СРСР. (великі міліони!), йшли не для страйкарів, а на скріплення виборчої агітації.

Англійський страйк шахтарів, що тягнеться вже від кількох місяців, пожер кольосальні суми, а до того спричинив величезні страти в національному господарстві Англії. Колишній канцлер скарбу Роберт Горн обчисляє страти національного господарства в Англії з приводу страйку на 400 міліонів фунтів штерлінгів. Виконавчий комітет страйкарів дістав на днях знова чек на суму 1 міліона червінців від комітету допомоги страйкарам у СРСР.

Наказ хвилі.

За організацію національного капіталу.

Під свіжим враженням краєвого зїзду наших кредитових кооператив, що відбувся під знаком українського „Дня ощадности“ 30. м. м. у Львові, на якім мав я нагоду з доручення Управи „Центробанку“ виголосити реферат „про можливі в наших відносинах організаційні способи наладнання велико-важного та необхідного діла „масових дрібних, але поголовних ощадностей“, — уважаю доцільним заапелювати до нашого громадянського загалу: ніяким чином не залишити без належної уваги цього Зїзду, а головно винесених ним резолюцій.

На питання: в чому діло? — відповідь ясна і недвозначна — діло в екзистенції, в будучности українського народу, що мусить жити в новітніх світових економічних відносинах, якщо хоче жити. Ми, Українці, не можемо „пропасти“! Ми за великі числом тут, під польською державою, щоби самостійно, хоч би і без огляду на наймогутніший, недалекий, рідний, національний осередок, що двигається і зростає на сході, не мали виявити наших сил і нашої волі до життя; ми занадто свідомі свого положення і своїх змагань, щоби не мали сповнити обовязків супроти себе самих.

Далекосяглий змисл винесених зїздом резолюцій, які по лінії авторитетних постанов зїзду зовсім певно та всеціло перейдуть в життя, є простий. Ось ми на початок переводячи в діло преважний почин, в недалекім часі українського тижня ощадности, що його вирішить новооснуване наше „Товариство Ощадности і Господарки рідним капіталом“, вложимо собі на ощадність через найближчі, порайонні, колекторські пункти, від кожної живої української голови, бодай один золотий. Тих нужденних кілька міліонів гроша відпровадимо нумерованою лістою до наших найближчих кредитових кооператив.

Такий, а не инший, був би дуже малий початок практичного діла народу у власній економічній домівці, така, а не инша, виринає потреба, щоби кожна українська навіть найменша віком, душа це негайно зрозуміла, в яких обставинах життя та на якім соціяльнім становищі вона не проживала би.

Ось невідхильний безумовний заклик до всіх свідомих синів і доньок українського народу, ось наш добровільний закон, що його вичинив зїзд, маючи на увазі категоричний імператив нашого справдішнього національного стану вине, на твердім ґрунті економічних передумов.

В технічному розумінні та уотивуванні справи наші кооператори, всі разом взяті, за мало чисельні, а може заняті иншими справами, щоби могти почати практично здійснювати, в найширших селянських і робітничих українських масах, імпозантне, хоч „дрібничкове“ народне діло. Тому треба їм негайної широкопоставленої, громадянської допомоги, треба добровільної „толоки“ від усього тямущого загалу, треба уможливити діло, щоби не якусь там жертву, але найзвичайнішу, звальоризовану щадничу вкладку, зовсім дрібну: передати в найближчу кредитово-кооперативну касу.

Так можна би зробити „епоху“ найпершого справді діточого кроку в нашім кооперативнім розвитку. Не зважаймо на очевидний насміх іронії, що ми цього давно вже не зробили, лиш зробім це таки зараз і то негайно. Робім всі поголовно! Робім всі, хто тільки признається приналежним до бідної нації, з використанням всіх своїх особистих, безпосередніх чи посередніх доступних впливів на рідне окруження. Бож треба буде дійти з переконуючим аргументом до найбільш неприступної голови, аж до самих соціяльних „низів“ селянства і робітництва, а це, в наших обставинах, річ важна, но за, дотепер не організована.

На кермника ощадностевої акції зїзд покликав „Товариство Ощадности і Господарки рідним капіталом“. Є воно під теперішню хвилю конечним, щоби стати живим, могутним каталізатором, себ-то приспішувачем розвиткового закону, по якому стихійно йде наш нарід, щоби кооперативи й кооператори мали допомогу у великому, творчому ділі.

Від слів до діл! — ось актуальний клич, ось наказ хвилі.

Ю. Гриняк.

НОВИНКИ.

— **За кращим небом.** Кількох селян любачівського повіту: Гузар, Назарко, Ольховий і Тиргальський рішили, що на їх злидні є єдиний вихід: іти шукати праці на Україну. Дійшли вони через луцький повіт до радянського кордону, але там польська поліція арештувала їх і відставила до суду. Двох з них, Гузар і Ольховий, засуджені на 10 днів арешту за незаконний перехід кордону.

— **Наш хор серед Німців.** Одержуємо таку замітку з проханням видрукувати її: „Управа Українського Національного Хору під проводом Дмитра Котка підписала дня 16. жовтня ц. р. контракт з Дирекцією німецького концертового бюра в Байтені (Битомі), — на 3 місячну концертову туру по Німеччині, Австрії і Швайцарії, яку і має розпочати з німецького Горішнього Шлеська в грудні ц. р. Зараз, по обїзді з концертами міст Холмщини і Волині, хор розпочинає свою прощальну туру по Галичині з новим репертуаром, який складається переважно з народніх пісень в гармонізаціях композиторів: Леонтовича, Лисенка, Стеценка, Людкевича, Колесси, Кошиця і инших.

— **Аматорська вистава на „Рідну Школу“.** На поклик Головної Управи „Рідної Школи“ до одноразового надзвичайного датку відізвався Аматорський Театральний Гурток рухливого Сокола III. у Львові на Городецькій дільниці в той спосіб, що зорганізував театральну на цю ціль виставу, відграє в суботу, 6. листопада 1926 о год. 7:30 вечером, а саме комедію Льва Лотоцького „Закукурічені тітки“ в 3 діях. Пєса йде ще не грана. Можна надіятися, що невибаглива змістом комедія дасть на часок розвагу виснаженому фізично й духово львівському громадянинові. Аматорський Гурток Сокола III, який розпоряджає чи не найкращими силами, а держався досі назагал доволі скромно, заохочений дотеперішними місцевими успіхами рішився прецінь раз вийти з непотрібної скромности й виступити перед ширшу громаду, в салі Лисенка. Режисерія в твердих руках фахового артиста. Весь дохід призначений для „Рідної Школи“, вступ дуже дешевий (3, 2, і зол. і 50 гр.). Карти вступу продаються в суботу від год. 6. веч. при касі.

— **З громадянського життя.** Одержуємо таку звістку: Дня 31. X. ц. р. відбулися у Варшаві в помешканні Українського Центр. Комітету надзвичайні загальні збори варшавського відділу тов. ім. С. Петлюри. Після справоздання попередньої Управи та прийняття Загальними Зборами димісії Управи, вибрано нову Управу в складі 5 осіб: голова Управи Відділу п. В. Матюкевич; заст. голови п. М. Косаревський; секретар п. М. Кузіновський; скарбник п. Є. Чехович і культ. освіти. референт п. П. Мегик.

— **Ukrainica.** Останній зшиток політичного місячника молодої Німеччини „Volk und Reich“ за вересень приносить кілька статтей: Альбрехта Гавсгофера „Europäische Zusammenbrüche?“, М. Г. Бема „Das mitteleuropäische Nationalitätenproblem und die europäische Einheit gewe[illegible]“ і К. Леша (Lösch „Rasen [illegible] Völker und Staaten. Eine Untersuchung der geopolitischen Grundlage“), в яких відповідне місце присвячується й українському питанню. До статті Гавсгофера долучена й схематична карта Европи, на якій як найбільше з нерозвязаних територіяльно-національних питань зазначено українське питання. — В останньому зшитку місячника „Deutsche Arbeit“ за липень і серпень (ч. 10/11) поміщена довша стаття Карла Арія про меншости в новій Польщі (Minderheiten im neuen Polen, стор. 302–306), в якій вірно представлено положення Українців під Польщею й вагу українського питання, зокрема у звязку з „блоком меншостей“ у Польщі. В другій статті Бардочека про польське шкільництво за кордоном (Polnische Schulen im Auslande), окреме місце присвячено польському шкільництву на Радянській Україні та на Буковині і в Бесарабії. — Накладом видавництва Ашендорфа у Мінстері зачали виходити під редакцією Георга Шрайбера жерельні „Студії над територією й культурою закордонних Німців“ („Deutschtum und Ausland“), зпоміж яких особливий інтерес для нас має праця проф. д-ра Е. Вінтера про Німців у Словаччині та на Підкарпатській Україні (Die Deutschen in der Slowakei und in Karpathorussland, 1926, 3. вид., стр. VIII+10 табл. і 2 карти), принята дуже прихильно читачами й критикою (на протязі 6 місяців — 3 видання) й дуже важна для пізнання національних, культурних і етнографічних відносин на Підкарпаттю. Зокрема цікаві для нас відділи про мукачівських і темешварських Німців, хоч місцями неми[illegible] вражають такі дивні пережитки як „K[illegible]“ і „rus[illegible]sche Sprache“ на означення підкарпатських Українців. — В 9-ому зшиткові „[illegible] Europ. O[illegible]“ поміщена стаття Н. Бавмгартена про татарське питання на Україні та в Росії. З. К.

— **Львівська хроніка.** У само полудне на Левандівці біля цвинтаря якийсь бандит увійшов до хати візника Станка і вбив його 60-літню жінку сокирою. Забрав 4 убрання її синів, кілька черевиків, білля і 70 зол. Мужа в той час і її трьох синів не було в хаті. Злочин відкрив один із синів щойно кілька годин пізніше, вернувшись до хати. Сусіди не запримітили, коли злочинець виходив із хати також з клунком. — Вчора було у Львові дві пожежі: одна в пекарні на Жовківській 65., де на горищі підложив огонь робітник звільнений зі служби, — друга на Стрийській 41., де якийсь розумний громадянин, не маючи способу на таракани, які не давали йому спати, хопився радикального середника і почав підпалювати стіни. — З професії та уродження купець молодець Яків Гальперн ставав ще в 1923 р. до бранки. Тому, що професія вояка була йому непонутру, він рішив дещо „виторгувати“ при військовій комісії і коли одержав карточку з неприємною буквою „А“ (старе „tauglich, ohne Waffe“!), з якою мав перейти до писаря, що вів книги, змінив собі „А“ на „С“. Писар побачив ошуканство і за це судили пана Гальперна щойно вчора. Тому, що карточка не була урядовим документом, суд присудив йому тільки 4 дні арешту. — Крім хронічних вуличних авантюр, з яких деякі кінчалися бійкою на ножі, а ще далі „холодною“ — вчорашній день, чи пак ніч, була рекордовими вправами злодіїв, за ніч було 20 крадіжів і вломів: крали горілку, вбрання, білля, футра, а навіть 25 кіля гуми на каблуки і річ неймовірна: чистий папір!

— **Бандитизм.** На гробі варшавського бандита Зелінського зорганізували в день задушний його прихильники та приятелі прилюдну демонстрацію з орхестрою та промовами. — Спільник Зелінського Лукавський, який застрілив поліцая, засуджений доразовим судом на розстріл. — У селі Магерові недалеко Львова, двох місцевих бандитів увійшло до хати селянки і забравши від неї 5.6 зол. втікли. Вони стають перед судом присяжних у Львові. — Характеристичним фактом для теперішних настроїв є лист одного з варшавських громадян, друкований у польській пресі, де читаємо, що він просить доручити йому ролю ката при засуді бандитки Збонської, яка вбила йому єдиного 19-літнього сина. Таке виконання засуду буде для нього направлою батьківського серця єдиною потіхою, після всіх трудів і матеріяльних страт у пошуканні за злочинцями. — У корінній Польщі ще гірше: впр. у Маріямпільськім костелі в Кракові вкрали дорогоцінну іконку св. Тереси разом зі золотими „вотами“. — У Варшаві відкрили зорганізовану банду, яка займалась контрабандою матерії з Чехословаччини до Польщі. Проводила нею торговельна агент з участю митових урядовців і залізничника.

— **Галицьке середновіччя.** Громадянська аматорів зорганізувала в Ян[illegible] театральну виставу у Жовтові. Пєса як усі моральні пєси в світі, кінчилась подружжям головних двох осіб. Місцевий рабин довідавшись, що на сцені відбувся весь обряд шлюбу, заявив, що це подружжя по талмуді є важне. Можна собі уявити здивування театральних новожені[в], яких зробили мужем і жінкою без їх волі та згоди!! Цікаво, чи вони тепер мають продовжувати спільну комедію в життю, чи йти за всіми приписами релігії офіціяльної розлуки.

— **До відома Каси хорих у Львові.** Микола Гнип, шофер з Камінки Струмилової, приходить до нас із скаргою у такій справі: свою недужу жінку М[illegible] Гнип, переслав він до шпиталю „Каси хорих“ у Львові, при вул. [illegible] ч. 3. Т[ам] переведено її операцію на жовчевім каміню. Після операції управа шпиталю не хотіла мужа допустити до жінки. Жінка померла. Шпиталь її похоронив і не сповістив не повідомив мужа, ні родину. Муж приїхав з Камінки до шпиталю, як звичайно, в неділю, і тут здивований довідався, що жінка вже похоронена. Управа шпиталю відповіла йому, що вона не є обовязана повідомляти його про смерть. Чи справді в львівській Касі хорих існує такий розумний розпорядок?

— **Клопіт з львівськими трамваями.** Міська комісія, звана поетично „електричною“, займалася крім справ буджету також таким питанням: як мають висідати пасажири у трамваю, чи все передом? Відповідь була майже розумна: ті, що стоять на задній плятформі, біля виходу, не потрібують переходити усього трамваю, а можуть злазити найближчим виходом. Був один важний аргумент: на передї стоять часто поліцаї, які не тільки не вдекшують їзди, але перешкаджають пасажирам виходити. Добре було би, якби міська трамвайна комісія звернула увагу на ще одну дрібницю: нові трамвайні розкішні вози, що мають у середині немов артистичні фотографії, мають такі малі вентилятори, що повітря в них надається до хемічної аналізи.

— **Нема спірту.** Від кільканадцяти днів у Львові важко дістати денатурованого спірту. Власники крамниць поховали його, ждучи на підвишку. „Компетентні сфери“ не мають видко на це вікної ради і не вміють навіть держати язика за зубами, так, що про підвишку знають купці заздалегідь.

— **Доля артистки.** Відома колись мадярська оперетková зоря Ілька Пальмай, що вийшла за Кінского, звернулась до міської ради в Будапешті за концесією вуличної кольпортерки часописів. Вона має 66 літ і є без засобів до життя, а драматична школа, яку вела, врешті опустіла.

— **Життя за імя на вуличній таблиці.** Міська рада в Парижі має те спільне з львівською, що не любить додержувати обіцянок. Але ріжниться від львівської тим, що коли її обовязок пригадають, вона його виконає. 12-літний паризький хлопець пригадав своїй міській раді, що вона обіцяла назвати одну вулицю іменем його батька Еміля Бельдо. Бельдо був звичайним механіком, одначе... героєм. Коли в 1914 р. над Парижем почали літати німецькі Цепеліни, уряд звернувся з покликом до летунів-добровольців. Бельдо літав на літаку погано, одначе згодився кинути на Цепеліна бомбу і згинути разом з ворожим літаком, з одною умовиною: міська рада назве за цей учинок одну з паризьких уличок його іменем. Що обіцяв, то зробив. Міська рада Парижа що обіцяла — не зробила. Щойно тепер синок героя пригадав їй її обіцянку і вона засоромлена, сповнила її негайно.

— **Новомодний танець.** Гадаєте „чарльстон“? Мода йде швидше як наука танців у нас. Заки земляки вивчать муринські вихилеси і будуть на балях горді, що вміють трудного чарльстона, з Парижа прийде звістка, що він уже знудився, бо там танцюють щось нового. Ще складнішого та „естетичнішого“, в тім самім дусі. Називається він англійською назвою „блек ботом“ (black bottom) себто „чорна долинка“. Також продукт муринської хореографії. Коли словами можна передати його рух, то виглядає він так: пара біжить у божевільно швидкім темпі, потрясаючи головою та викидаючи ногами в усіх напрямках. Мов при падучій недузі. Та це ще не все. Верхом його естетики є те, що танцююча пара обділює себе голосними ударами в одно місце, мов школярі при відомій забаві. Спитаєте: і це танцюють у Парижі в добрім товаристві? Дивуються, кепкують, але вже починають танцювати. Не вірили в те? І в чарльстон ніхто не вірив, ні в короткі спідниці старших бридких дам, ні у масову підстрижку... Але до якого дивоглядy „модерна“ людина не зявиве, коли дур її хапається?

— **Старим шляхом.** Нічогісенько не змінилося, від часу, як „нові, инші люде“ прийшли до влади. Система карних репресій, примінювана попередніми урядами супроти тисячей людей, які мають відвагу признаватись до „неблагонадежних“ політичних переконань, продовжується урядом „моральної санації“. Старі кайзерівські і царські кодекси є по сьогоднішній день для судової польської влади основою для оцінки „благонадежности“ громадян у всіх політичних процесах, які в Польщі повторюються майже що тижня. Поширювання нелегальних відозв або брошур, приналежність до так. нелегальних політичних організацій є вже на основі „старих“ кодексів „головною ви-